אמרי שמואל

יתרו

פניני תורה ומוסר מדרש והלכה
על פרשת השבוע

נערך ונילקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנו של קדושים האדמו"ר
הרב **שמואל שמעון טולידאנו** שליט"א

יו"ל ע"י בית המדרש מוסדות התורה והחסד **"בית מאיר"**
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
אשדוד תשפ"א



©
כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד
"בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
רחוב העצמאות 39
רובע הסיטי אשדוד
מייל : sisat2@gmail.com
לפרטים: 058-4150707

כל המעוניין להקדיש את החוברת להצלחה, לרפואה או לעלוי נישמת,

ניתן לפנות ל:058-4150707

לקבלת החוברת

במייל או בוואצפ, ניתן לשלוח הודעה

במייל- sisat2@gmail.com | בווצאפ: 058-4150707

ואלה יעמדו
על הברכה

חוברת זו מוקדשת

לבריאותה לברכתה ולהצלחתה של

גילת בת רות שתח"י

שהקב"ה ימלא כל משאלות ליבה

לטובה ולברכה.

שיהיה הצלחה בתערוכה ובהפצת המעיינות

ותיזכה לבריאות איתנה ופרנסה טובה, שפע

ברכה מזל והצלחה בכל מעשה ידיה, אמן.

בפרשת השבוע התורה מספרת על מעמד הר סיני עשרת הדיברות וקבלת התורה.

תכלית הבריאה בשביל התורה

המדרש אומר שהתכלית שלשמה הקב"ה ברא את כל הבריאה היא בעבור שעם ישראל יקבלו את התורה, וכך דרשו רבותינו זכרונם לברכה על הפסוק (בראשית א, א) "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ", בראשית-בשביל ראשית הקב"ה ברא שמים וארץ, וראשית זו התורה הקדושה שנאמר (משלי ח, כב) "ה' קנני ראשית דרכו".

בלי התורה אין קיום לעולם

ועוד אומר המדרש שכשהקב"ה ברא את העולם עשה תנאי עם הבריאה, אם עם ישראל יקבלו את התורה במעמד הר סיני מוטב, ואם לאו אני מחזיר את העולם לתוהו ובוהו, כמו שנאמר (ירמיה לג, כה) "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי", בלי ברית התורה שכרת הקב"ה עם בני ישראל - חוקות שמים וארץ לא שמתי.

תכלית יציאת מצרים בשביל התורה

וכן התכלית שבעבורה הוציא הקב"ה את בני ישראל מארץ מצרים, הייתה ע"מ שעם ישראל יקבלו את התורה, וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק (במדבר טו, מא) "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים", ודורשים רבותינו ז"ל שעל מנת כן הוצאתי אתכם מארץ מצרים, שתקבלו עליכם את התורה במעמד הר סיני.

אשר הוצאתיך מארץ מצרים

ולכן כשהקב"ה בא לתת את התורה במעמד הר סיני הוא פתח (כ, ב) "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", ולכאורה למה לא פתח אשר בראתי שמים וארץ? אלא שבא הקב"ה לומר לנו שמלכתחילה כל העניין שבעבורו הוציא אותנו הקב"ה מארץ מצרים מבית עבדים, היא ע"מ שבני ישראל יקבלו על עצמם את התורה הקדושה, ולהיות עבדים של בורא עולם.

בשלח

התורה – דרך חיים

ואנו רואים שלכל עמי העולם יש להם ספרי חוקים משלהם מה אסור ומה מותר ומה המנהג של אותו עם, אבל התורה הקדושה היא לא ספר חוקים אלא דרך חיים, וכמו שאמר שלמה המלך בספר משלי (ו, כג) "ודרך חיים תוכחות מוסר", והמילה 'תורה' היא מלשון הוראה שבאה להורות לנו את הדרך הטובה ביותר, ובאה התורה ללמדנו איך לזכות בחיים המאושרים ביותר לא רק בעולם הבא אלא גם כאן בעולם הזה.

ההולך אחרי התאוות דומה לצמא השותה מים מלוחים

ואדם שחושב שעל ידי שילך אחרי התאוות שלו הוא יהיה אדם מאושר למה הוא דומה? לאדם שהוא צמא מאוד ושותה מים מלוחים, וככל שישתה יותר יהיה יותר צמא, כך ככל שילך יותר אחרי התאוות ירגיש שהנפש שלו ריקה, אבל מה שבאמת מרווה את האדם הוא ע"י שישתה מים מתוקים, וזו התורה הקדושה שעל ידי שמתקרב לתורה הנפש שלו מרגישה שובע.

אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה

וכך דרשו חז"ל על הפסוק (לב, טז) "חרות על הלוחות", אל תיקרי חרות אלא חירות שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, וזו חירות מהיצר הרע, כי לפעמים אדם לא שם לב שכל חייו הוא עבד, עבד של היצר הרע ושל התאוות, ועל ידי ששם גבול לתאוות ולרצונות כפי שמצווה אותו התורה הוא נעשה בן חורין.

אדם הוא השם גבול לתאוותיו

הגמרא אומרת שרק עם ישראל זוכים לתואר אדם, וכך דורשת הגמרא (בבא מציעא דף קיד ע"ב) "ר"ש בן יוחי אומר קבריהן של עובדי כוכבים אין מטמאין, שנאמר (יחזקאל לד, לא) 'ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם', אתם קרויין אדם ואין עובדי כוכבים קרויין אדם", ואומות העולם לא קרויים אדם משום שהדבר המבדיל בן אדם לבהמה הוא, שהבהמה הולכת תמיד אחר התאוות

בשלח

ואין לה יכולת לשים גבול לתאוות ולרצונות שלה, אבל האדם יכול וצריך לתת גבול לתאוות ולרצונות שלו, ואם האדם לא שם גבול לתאוות שלו הרי שהוא כמו הבהמה, ולכן הגויים שאין להם גבול לתאוות אין להם תואר אדם כי הם כמו בהמה שהולכת תמיד אחר תאוותיה, אבל יהודי התורה הקדושה מצווה אותו לתת גבול לתאוות ולרצונות שלו, ולכן אתם קרויים אדם ואין אומות העולם קרויים אדם.

והגבלת את העם

ובאה התורה לגלות לנו שדווקא בשעה שאדם ישים רסן לתאוות שלו ויתגבר עליהם, רק כך הוא יזכה לחיות חיים מאושרים באמת, ולכן לפני קבלת התורה הקב"ה אמר למשה רבינו (יט, יב) "והגבלת את העם", לך תעשה גבול לעם שלא יתקרבו להר סיני תלמד אותם שצריך לתת גבולות בכל דבר.

מעמד הר סיני השפיע אפילו על בעלי החיים

והתורה יש לה כח מיוחד לעדן את המידות של האדם ולהטביע בו מידות טובות, והמדרש מספר שבשעת קבלת התורה באו סביב הר סיני כל בעלי החיים שיש בעולם, והקדושה שהייתה באותה שעה על הר סיני השפיעה על כולם ואפילו על בעלי החיים הטמאים והטורפים, ואומר המדרש שההשפעה הייתה בכך שקודם מתן תורה בעלי החיים הטורפים היו טורפים אפילו את בני מינם, אבל ממעמד הר סיני והלאה פסקו מכך, אבל יש בעל חיים אחד שעדיין טורף את בני מינו ואלו הדגים שבים שהדגים הגדולים אוכלים את הדגים הקטנים, והסיבה לכך היא מכיוון שהדגים הם בעלי החיים היחידים שלא היו במעמד הר סיני ולכן לא השפיע עליהם מעמד הר סיני, ואם מעמד הר סיני השפיע אפילו על בעלי החיים, כל שכן שיהודי הקובע עיתים ללימוד התורה שהתורה תתקן את מידותיו.

ורק התורה הק' יש בכוחה ליישר את המידות של האדם, אבל כל שאר סוגי החכמה האנושית אין בכוחם ליישר את מידותיהם של בני האדם, כמו שראינו אצל גדולי הפילוסופים שכתבו ספרי חכמה עילאיים אבל מעשיהם היו ההיפך מכל חכמתם.

בשלח

לזכור בכל יום את מעמד הר סיני

רבותינו ז"ל אומרים שכל האמונה בבורא עולם מתבססת על מעמד הר סיני וקבלת תורה, ולכן הקב"ה מזהיר אותנו (דברים ד, ט) "רק הישמר לך ושמור נפשך מאד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך, והודעתם לבניך ולבני בניך", את מה שראית במעמד הר סיני ובקבלת התורה.

התורה ניתנה בפרסום גדול

המדרש אומר שבשעה שבא הקב"ה לתת את התורה לעם ישראל, לא נתנה בצנעה ובסתר אלא במעמד גדול ונשגב לעיני כל העולם כולו, כי אם הקב"ה היה נותן את התורה בצנעה היה יכול לקום איזה אדם במשך הדורות ולהכחיש חלילה את עצם קבלת התורה, לכן הקב"ה נתן את התורה בגלוי במעמד גדול ומפורסם ביותר לעיני חמישה מיליון בני אדם, כך שאף אדם לא יוכל להכחיש את מעמד הר סיני וקבלת התורה, ועד היום אע"פ שעברו כבר שלשת אלפים שלש מאות ושלושים וארבע שנים מאותו המעמד, לא קם בעולם אדם שיכחיש את מעמד הר סיני, ואפילו חוקרים גויים חקרו ומצאו סימנים במדבר סיני על המעמד הגדול שהיה למרגלות הר סיני, ואע"פ שאין אנחנו צריכים להוכחות של הגויים מכל מקום אנו יכולים לראות מכך כמה התורה היא תורת אמת.

ולעומת זאת שאר הדתות כגון האסלאם והנצרות מבוססות על סיפור שהם מספרים שהיה כביכול בצנעה בסתר וכדו', שאין דרך להוכיח האם הוא היה או לא היה באמת.

שתי הדיברות הראשונות נאמרו מפי הקב"ה

והמדרש מספר שבזמן מעמד הר סיני הקב"ה אמר בכבודו ובעצמו לבני ישראל את שתי הדיברות הראשונות שבעשרת הדיברות, (כ, ב) "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", והדיבור השני (כ, ג) "לא יהיה לך אלוקים אחרים על פני", וכתוב בפסוק (שיר השירים ה, ו) "נפשי יצאה בדברו", ודרשו חז"ל שכששמעו בני ישראל את קולו של הקב"ה - מרוב פחד

בשלח

פרחה נשמתם, והקב"ה הוריד טל של תחיית המתים והחיה אותם מחדש, ובני ישראל ביקשו ממשה רבנו שיותר הקב"ה לא ידבר איתם באופן ישיר כי הם מפחדים שמא ימותו שוב, ולכן ביקשו שהקב"ה ידבר אל משה ומשה רבנו יאמר את הדיברות לבני ישראל, ומאותו זמן הקב"ה היה מדבר עם משה ומשה היה מעביר את דבריו של הקב"ה לעם ישראל.

הגמרא במסכת מכות (דף כג ע"ב) אומרת תרי"ג מצוות נאמרו לו למשה בסיני, מאי קרא? (דברים לג, ד) "תורה ציוה לנו משה" כלומר: מנין ת'ו'ר'ה', והקשו ואמרו תורה בגימטרייה הכי הוי? שש מאות וחד סרי הוי, ומתרצת הגמרא אנכי ה' אלוקיך' ו'לא יהיה לך' מפי הגבורה שמעום, תורה צווה לנו משה, תורה בגימטרייה 611 הם מה שמשה ציווה, ו-2 דיברות שאמר הקב"ה, ביחד תרי"ג.

ביומו תיתן שכרו

הגמרא אומרת שיש מצוה בתורה שאדם ששכר פועל שיעבוד אצלו יומית, חייב לשלם לו בסוף היום שנאמר (דברים כד, טו) "ביומו תיתן שכרו", אבל אדם ששכר פועל על ידי שליח הוא לא חייב לשלם לפועל דווקא באותו היום.

אומרים רבז"ל שאנו בני ישראל נקראים שכירי יום כמ"ש בגמרא (עירובין דף סה ע"א) "אמר רב נחמן בר יצחק אנן פועלי דיממי אנן", והקב"ה לא משלם לנו את השכר בעולם הזה כי הקב"ה נתן לנו את התורה על ידי משה רבנו, ולכן השכר על המצוות וקיום התורה הוא בעולם הבא ולא בעולם הזה, אבל יש שתי מצוות שהקב"ה נתן לנו בעצמו ולא על ידי שליח, הראשונה היא "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", שמי שמאמין בבורא עולם מקבל שכר לא רק בעולם הבא אלא גם בעולם הזה, וכן "לא יהיה לך אלוקים אחרים על פני", שהוא למעשה הציווי שלא לעבוד לאל אחר זולת הקב"ה, כי שתי המצוות הללו הקב"ה ציווה לעם ישראל באופן ישיר ולא על ידי שליח, ולכן בהם הקב"ה חייב כביכול במצות "ביומו תיתן שכרו".

אמונה פנימית

וכדי שיהודי יקיים את התורה והמצוות הוא צריך להשריש חזק

בשלח

בלבו את האמונה בקב"ה, ואת מצוות האמונה אנו לומדים מהדיבור הראשון שבעשרת הדיברות "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים".

וכותב רבינו הרמב"ם בהלכות יסודי התורה (א, א) וזו לשונו: יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון. והוא ממציא כל נמצא. וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת הימצאו.

מה הפירוש לידע? להרגיש, המצווה הזו היא להחדיר את השכל לתוך הרגש ולתוך הלב, שציוונו בהאמנת האלוקות שנאמין שהוא פועל כל הנמצאים והכל הוא רק ממנו.

רואים אנו שהמצווה הראשונה שהקב"ה נתן לנו במעמד הר סיני היא לחבר בין השכל ללב, שהאמונה תהיה לא רק בשכל אלא בעיקר בלב, כי הלב הוא שורש כל הפעולות והמעשים.

רבינו החזון איש כותב שעיקר העבודה של האדם היא להכניס את האמונה לתוך הלב פנימה שהאמונה לא תהיה רק בשכל, שהאמונה לא תהיה רק בתור ידיעה, אלא בתוך הלב, וכותב רבינו החזון איש שהתפקיד של היהודי הוא "לחיות עם אמונה" שהאמונה תהיה בתוך הרגש שלנו ולא רק בשכל, ויחיה את האמונה בכל רגע ורגע, כי מה שמפעיל את כל המעשים של האדם הוא הלב ואם האמונה היא רק בשכל ולא בלב, יכול להיות שהאדם ברור לו בשכל שיש בורא לעולם אבל הוא יחיה בדיוק להיפך, כי האדם פועל לפי הלב ולא לפי השכל, וזהו עיקר התפקיד של האדם להחדיר ולהשריש את האמונה לתוך הלב פנימה, לחבר בין הראש ללב.

והוא מה שהקב"ה מצווה אותנו (דברים ד, לט) "וידעת היום והשבות אל לבבך", שלא מספיקה הידיעה בשכל אלא דאג שהדברים יהיו גם בתוך הלב.

וזוהי עיקר המלחמה של האדם בכל רגע ורגע שהוא חי כאן בעולם הזה, האם ללכת אחרי השכל או אחרי הלב, וברוב הפעמים האדם הולך אחרי הלב ולא אחרי השכל.

הרבה פעמים במהלך חיי האדם השכל אומר לו - דע לך הדבר הזה הוא רע בשבילך, והאדם יודע בבירור שהצדק עם השכל, ובכל זאת הוא ממשיך ללכת אחרי הרגשות שלו והרגש של האדם הוא בלב.

השכל אומר לאדם אם תקום מוקדם

בשלח

בבוקר ולא תתעצל אתה תרוויח ותצליח במסחר שלך, אבל הלב אומר לאדם תישן עוד קצת, והאדם יודע בשכל שהוא צריך לקום אבל בכל זאת הוא ממשיך לישון, כי מה שמניע את האדם בדר"כ הוא הלב ולא השכל.

ומכיוון שהאדם פועל לפי התחושות שיש לו בלב, לכן האמונה צריכה להיות בלב ולא רק בשכל, והוא מעיקרי האמונה.

מסופר שהיה יהודי עשיר גדול שהיו לו מחסנים רבים של תבואה, והייתה שריפה גדולה וכל המחסנים עם התבואה של אותו יהודי נשרפו, ומאוד חששו ללכת לספר לו שהפסיד את כל רכושו, והלכו לרבינו הקדוש רבי ישראל הבעל שם טוב וביקשו ממנו שיספר לאותו יהודי שכל רכושו נשרף, וקרא לו הבעש"ט וכשניכנס אותו יהודי שאל אותו הבעל שם טוב - האם יש לך אמונה שלימה בקב"ה? מיד הוא ענה - כן בוודאי, ושוב שאלו - האם אתה בטוח שיש לך אמונה שלימה בקב"ה? ושוב פעם הוא ענה - כן בוודאי, ושאל אותו הבעש"ט - ואם יגידו לך שחצי מהמחסנים של התבואה שלך נשרפו, האם גם כן תהיה לך אמונה בקב"ה ותגיד שהכל לטובה? מיד הוא ענה - כן בוודאי, אני אגיד הכל לטובה, והוסיף הבעש"ט ושאל - ואם יגידו לך שכל המחסנים עם התבואה נשרפו מה תגיד? ושוב הוא ענה מיד - אפילו כל המחסנים של התבואה שלי ישרפו יש לי אמונה שלימה בקב"ה ואני אגיד שהכל לטובה, והוציא רבינו הבעש"ט דף מטעם השלטונות ששם כתוב וחתום שכל המחסנים של היהודי הזה נשרפו באש, ומיד כשראה אותו יהודי את הדף נפל והתעלף, ואחרי שהעירו אותו שאל אותו הבעש"ט - הרי אמרת שאתה מאמין בלב שלם בקב"ה והכל לטובה, ולמה כשראית את הדף התעלפת? אלא שיכולה להיות לאדם אמונה שלימה בקב"ה, אבל כשיגיע לידי נשיון קטן מיד הוא שוכח מהאמונה כי האמונה היא רק בשכל, אבל אם האמונה היא מושרשת בתוך הלב הרי גם כשבא לידי ניסיון הוא מאמין שהכל הוא באמת רק לטובה.

וכך אם האדם חי באמונה כל החיים שלו הם אחרת, שגם אם בא לו הפסד הוא לא מצטער כי הוא יודע שהכל לטובה, ואם נגזרה עליו מן השמים ברכה הרי שהיא תגיע עד

בשלח

אליו, וודאי שכל אדם מחויב לעשות השתדלות בכל דבר, אבל אחרי שעשה השתדלות הכל כבר בידיים של בורא עולם, ולפעמים דווקא מתוך הדבר שנראה שהוא לא טוב דווקא משם באה הברכה לאדם, ואם האדם חי עם אמונה בבורא עולם גם הפסד נהפך לברכה, ולכן צריך להתחזק מאוד בכל יום יותר ויותר באמונה, כמו שמסופר אצל הצדיקים שבכל דבר היו שמחים בין טוב ובין רע, כי ידעו והאמינו שמה שהקב"ה עושה הוא הכי טוב וגם אם אני לא מבין יש לי אמונה חזקה בבורא עולם, כי יסוד האמונה בבורא עולם הוא להאמין שהקב"ה דואג ומשגיח על כל הבריאה מתחילתה ועד סופה, כמו שאנו אומרים בברכת המזון "כי הוא א-ל זן ומפרנס לכל ושולחנו ערוך לכל, והתקין מחיה ומזון לכל בריותיו".

תלמידי הבעל שם טוב האמונה הייתה בתוך ליבם ולכן זכו לראות ניסים

מסופר על רבינו הקדוש רבי ישראל הבעל שם טוב זיע"א, שפעם אחת מיד בצאת השבת לפני שעשו הבדלה נכנסה אישה אלמנה לבית מדרשו, וסיפרה שהיא אלמנה והיא עומדת לחתן את הבת שלה ואין לה כסף, וביקשה צדקה ושאל אותה רבינו הבעש"ט - כמה כסף את צריכה? ואמרה סכום מסוים של מטבעות שהיא צריכה, ואמר רבינו הבעש"ט לתלמידים שכל אחד יכניס את היד לכיס וכל המטבעות שיש לו בכיס ייתן לאלמנה, וכל התלמידים הכניסו את היד לכיס והוציאו מטבעות של כסף ונתנו לה, וספרו את המטבעות והיה בדיוק הסכום שאותה אלמנה ביקשה.

וכשסיפר רבינו המגיד ממזריטש זיע"א את המעשה לתלמידיו, שאל אותם - האם אתם יודעים איזה דבר של התפעלות לומדים מהמעשה הזה? ותלמיד אחד אמר - הפלא הגדול הוא איך היה להם כסף בכיסים בדרך נס לפני שעשו הבדלה, התלמיד השני אמר - הפלא הגדול הוא שבדיוק היה בכיס של התלמידים את הסכום המדויק שאותה אלמנה ביקשה, אמר להם המגיד ממזריטש זיע"א - מהנסים של רבינו הבעש"ט אני לא מתפעל כי בכל יום היה עושה ניסים, אלא אני מתפעל מהאמונה החזקה של התלמידים

בשלח

שבשעה שאמר להם הבעש"ט תכניסו את היד לכיסים ותוציאו את המטבעות כסף שיש שם, ולכאורה התלמידים היו יכולים לטעון הרי עדיין לא עשינו הבדלה ואנו יודעים בברור שאין לנו כסף בכיס ולמה שנכניס את היד לכיס, אבל הייתה להם אמונה כל כך חזקה שאם הצדיק אמר הרי שמכניסים את היד לכיס, ואדם יכול להגיע לדרגה כזו של אמונה רק כשהאמונה היא לא רק בשכל אלא גם בלב.

את הדלת של הלב יכולתם לפתוח

הצדיק ר' אריה לוין היה כידוע רבם של האסירים, בחג הפסח הלך ר' אריה לבקר את האסירים ושאל אותם איך היה ליל הסדר? האסירים סיפרו כי היה נחמד, אבל הצטערו מדבר אחד, שלא יכלו לעשות - הם לא יכלו לפתוח את הדלת לאליהו הנביא, ר' אריה חייך אליהם וענה: "אמנם את הדלת לאליהו לא יכולתם לפתוח, אבל הדלת שבלב, את עשיית החריץ הפנימי אל מול הדברים שכובלים אותנו בתוכנו, את זה כל אחד מכם יכול לעשות".

אמונה וידיעה

רבים אומרים שהם מאמינים בה', אך הם אינם יודעים זאת בידיעה פנימית, מסופר על רבי יהודה לייב איגר בנו של רבי שלמה איגר ונכדו של רבי עקיבא איגר זצוק"ל, שהתקרב לעולם החסידות ונסע לקוצק לשהות במחיצתו של הרבי מקוצק זצ"ל. לאחר שנה כששב לביתו שאלו אביו: "אמור נא בני, מה למדת בקוצק?". השיב: "למדתי שיש בורא לעולם", קרא רבי שלמה איגר לעוזרת הבית, ופנה אליה בשאלה: "אמרי נא, היודעת את מי ברא את העולם?"-השיבה: "בוודאי, ה'!", אז פנה רבי שלמה לבנו: "בשביל ללמוד דבר כה פשוט, שכל עוזרת בית יודעת, היית צריך לנסוע לקוצק לשנה שלמה?!", אמר רבי יהודה לייב: "היא אומרת, ואני יודע!", מי שיודע ידיעה אמתית ופנימית, ומכניס את הדברים לתוך הלב הוא חש יראת שמים מוחשית. בכל רגע הוא יודע שהקב"ה רואה אותו ומביט בו, ואינו מסוגל לחטוא.

שלמה ביקש (מלכים א - ג, ט) "ונתת לעבדך לב שומע", ולכאורה הלא

בשלח

שומעים באוזניים ולא בלב? אלא כנראה שצריך שהלב ישמע, שיכנס ללב, מה שהאוזניים שומעות לפעמים הוא נכנס מאוזן אחת ויוצא מהשנייה, ושמיעה אמתית היא שמיעת הלב.

מה שמועה שמע ובא

בתחילת הפרשה התורה אומרת (יח, א) "וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו, כי הוציא ה' את ישראל ממצרים".

ושואלים חז"ל מה שמועה שמע ובא? כלומר איזו שמועה שמע שהביאה אותו לעזוב את כל גדולתו ומעמדו ולבא ולהתגייר?

ומבאר רש"י שיתרו שמע על קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, וכששמע יתרו על הניסים הגדולים האלו שעשה הקב"ה לעם ישראל, מיד עזב את העבודה הזרה ובא להתקרב לאמת.

כל העולם שמעו על קריעת ים סוף

המדרש אומר (מכילתא בשלח סוף פרשה ד) שבאותה שעה שהקב"ה קרע את הים ונבקע ים סוף כל מימות שבעולם נבקעו, ואפילו מים שהיו בכוס נבקעו שנאמר (שמות יד, כא) "ויבקעו המים", ולומד זאת ממה שכתוב 'וישם את הים לחרבה' א"כ למה כתוב ויבקעו המים? אלא מכאן שכל המים שבעולם נבקעו.

והשפתי חכמים (יד כא אות ס) לומד זאת ממה שכתוב "ויבקעו המים" ולא נאמר ויבקע הים, אלא מכאן שכל המים שבעולם נבקעו באותה שעה, וכשראו כך אומות העולם שאלו את בלעם מדוע נבקעו המים? אמר להם עשה הקב"ה נס לעמו וקרע להם את ים סוף, וכך כל העולם שמעו על הנס הגדול שעשה הקב"ה בקריעת ים סוף.

כל העולם שמעו על מלחמת עמלק

וכן במלחמת עמלק כל העולם שמעו עליה, שאומרים חז"ל שעמלק היו מסתכלים בכוכבים והיו יודעים את מזלות בני האדם, ואמרו בני עמו לעמלק - בחר לנו גיבורים שאתה רואה בכוכבים שלא ימותו השנה הזו ונלך להילחם בישראל, וכך עשה בחר אנשי מלחמה מאלה שראה בכוכבים שלא ימותו השנה הזאת, אבל הקב"ה שינה את כל מערכות הטבע

ובמלחמת עמלק העמיד הקב"ה את החמה ולא שקעה השמש באותו יום כדי שיוכלו עם ישראל להכות את עמלק, וכך שאלו כל העולם מדוע לא שקעה השמש באותו יום? ואמרו להם שהקב"ה העמיד את השמש לעם ישראל כדי שיוכלו להכות את עמלק.

ושואלים חז"ל אם כן רואים אנו שכל בני העולם שמעו על הניסים הגדולים שעשה הקב"ה לעם ישראל, על קריעת ים סוף ועל מלחמת עמלק ששינה הקב"ה את מערכות הטבע ולא שקעה באותו יום השמש בשביל עם ישראל, ואפילו לאחר ארבעים שנה עדיין שמיעת קריעת ים סוף החרידה את לבבם, כמו שמצאנו אצל רחב בעת שבאו אליה המרגלים (יהושע ה), וא"כ יש להבין מה היה מיוחד בשמיעה של יתרו הרי כל בני העולם שמעו?

שמיעה המביאה לידי תוצאה

אלא אומרים חז"ל שיש שני סוגים של שמיעה יש שמיעת האוזן ויש שמיעת הלב, יתרו היטה את אוזנו וגם את ליבו ולכן הוא בא והתגייר וזכה למעלה גדולה, כי יתרו שמע את השמיעה המביאה לידי מעשה! הוא הבין ולקח לליבו ובא לידי מעשה! ולכן זכה שמבני בניו ישבו דיינים בלשכת הגזית בבית המקדש, מה שאין כן שאר אומות העולם אף על פי ששמעו את הניסים הגדולים לא באו להתגייר, מכיוון שאמנם באוזניהם שמעו את כל הרעש הגדול שהיה בעולם בזמן קריעת ים סוף ומלחמת עמלק אבל לא היטו את ליבם, ולכן לא באו להתגייר ונשארו באותו מצב ובאותו מדרגה שהיו בה קודם לכן.

יש קונה עולמו בשעה אחת

אדם יכול לשמוע הרבה דברים במהלך החיים שלו, אבל הדברים נכנסים באוזן אחת ויוצאים מהאוזן השנייה כי האדם לא מתבונן אפילו לרגע אחד, אבל אם האדם מתבונן אפילו רק רגע אחד בלבד ומכניס את הדברים ששמע לתוך הלב, הדברים האלו מביאים לידי תוצאה וכמו שאמר רבי הקדוש יש קונה עולמו בשעה אחת.

הגמרא במסכת עבודה זרה (דף יח ע"א) מספרת שכאשר נתפס רבי חנינא בן תרדיון על ידי הרומאים על שלמד תורה, הביאוהו וכרכוהו בספר תורה

והקיפוהו בחבילי זמורות והציתו בהם את האור, והביאו ספוגין של צמר ושראום במים והניחום על ליבו כדי שלא תצא נשמתו במהרה. אמרה לו בתו "אבא האם זו תורה וזו שכרה"? אמר לה בתי "אלמלי אני נשרפתי לבדי היה קשה עלי, ועכשיו שאני נשרף וספר תורה נשרף עימי מי שיבקש עלבונה של תורה הוא יבקש עלבוני"! כלומר שהקב"ה וודאי לא יפלה בין קדושת ספר תורה לקדושת הלומד תורה שהרי גם הוא כספר תורה חי ובוודאי שיבקש הקב"ה את עלבונו.

את כל הדו שיח שבין רבי חנינא לבתו שמע הגוי שהיה מופקד לתלות את רבי חנינא בן תרדיון, והדברים האלו חדרו לתוך ליבו! ושאל אותו הגוי את רבי חנינא אם אני ירבה בשלהבת ונוטל ספוגין מעל ליבך אתה מביאני לחיי העולם הבא? אמר לו הן! נשבע לו על כך ועשה אותו גוי כאשר ביקש ממנו רבי חנינא, וקפץ גם הוא לתוך כבשן האש.

יצאה בת קול מן השמים ואמרה "רבי חנינא והתליין מזומנין לחיי העולם הבא", רואים אנו שאפילו האדם המושחת ביותר אם הוא מתבונן במה ששמע ומכניס את הדברים לתוך ליבו זוכה למעלה גדולה, וכן יתרו בזכות שהכניס את הדברים ששמע באוזניו לתוך ליבו, זכה שפרשה שלמה בתורה תקרא על שמו מה שלא זכה משה רבינו.

יקום איש צרורות

וכן מסופר במדרש (ב"ר פס"ה כב) על יקום איש צרורות בן אחותו של התנא רבי יוסי בן יועזר, שהיה רוכב על סוס בשבת בשעה שהוליכו הרומאים את דודו רבי יוסי בן יועזר לתליה על שעסק בלימוד תורה, אמר לו יקום איש צרורות לר' יוסי תראה סוס שמרכיב אותי אדוני ותראה סוס שמרכיב אותך רבך, דהיינו כוונתו אני שהתרחקתי מהתורה ומהקב"ה תראה מה סופי שאני רוכב על סוס בשבת כמו אדון, אבל אתה שעמלת בתורה תראה מה סופך, אמר לו רבי יוסי אם למכעיסיו כך לעושי רצונו לעתיד לבוא על אחת כמה וכמה ששכרנו יהיה גדול, נכנסו דבריו של רבי יוסי בתוך אוזנו של יקום איש צרורות כארס של נחש, והלך וקיים בעצמו ארבע מיתות בית דין, וראה רבי יוסי את מיטתו של יקום

איש צרורות פורחת באוויר, אמר רבי יוסי תראו איך בשעה קלה הקדימני זה לגן עדן.

השמיעה ששמע נבוזראדן

הגמרא (גיטין דף נז ע"ב) מספרת מעשה שאמר ר' חייא בר אבין משום ר' יהושע בן קרחה, אשר סח לו זקן אחד מאנשי ירושלים. בבקעה זו, הרג נבוזראדן רב הטבחים, מאתים ואחת עשרה רבוא. ובירושלים הרג, תשעים וארבעה רבוא, על אבן אחת. עד שהלך דמם ונגע בדמיו של זכריה בן יהוידע הכהן [שהרגוהו שרי יהודה, במצות המלך יואש. כשהשתחוו ליואש ועשוהו אלוה, והרגוהו בעזרה], לקיים מה שנאמר, ודמים בדמים נגעו. מצא נבוזראדן את דמו של זכריה על ריצפת בית המקדש שהיה רותח ועולה ומבעבע. אמר להם: מדוע הדם הזה רותח? אמרו לו: דם זבחים שנשפכו. ציווה שיביאו לו דם של קורבנות, כדי לראות אם הוא רותח כמו הדם של זכריה. הביאו לפניו דם קורבנות וראה שדם הקורבנות אינו דומה לדם זכריה. אמר להם: אם אתם אומרים לי את האמת, מוטב. ואם לאו, אסרוק את בשרכם במסרקות של ברזל. אמרו לו: מה נאמר לך, נביא אחד היה ביננו, שהיה מוכיח אותנו תמיד, שנעשה רצון בוראנו, עמדנו עליו והרגנוהו. וזה כמה שנים, שאין דמיו נחים. אמר להם: אני אפייסנו. הביא סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה, והרג אותם על דמיו של זכריה, ולא נחו דמיו. הביא בחורים ובתולות, והרג על דמיו, ולא נח. הביא תינוקות של בית רבן, והרג על דמיו, ולא נח. אמר לו נבוזראדן: זכריה, זכריה, טובים שבהם איבדתי, נוח לך שאאביד את כולם? כשאמר לו כך, נחו דמיו של זכריה. באותה שעה הרהר תשובה בדעתו. אמר, ומה על נפש אחת, כך נענשו ישראל. אני שהרגתי כמה נפשות, על אחת כמה וכמה. ברח, והלך ושלח שטר צוואה לביתו, שידעו מה לעשות עם נכסיו, וגייר את עצמו. ותנא, נבוזראדן, גר צדק היה.

השמיעה של יוסף משיתא

עוד מסופר במדרש, על יהודי רשע שפרק מעליו עול מלכות שמים, ושמו 'יוסף משיתא', ובזמנו הגויים כבשו את ירושלים, והם פחדו להיכנס לבית המקדש היות וידעו את כח קדושתו.

בשלח

עמדו אותם הגויים והכריזו: מי שיכנס לבית המקדש, אנו מבטיחים לו, שכל מה שיוציא משם ייקח לעצמו.

שמע זאת יוסף משיתא, ונכנס, והוציא משם את מנורת הזהב. כשראו זאת הגויים, אמרו לו: אין זה מתאים לאדם פשוט כמוך להשתמש בכלי כזה, דבר זה ראוי למלך, ולכן היכנס פעם נוספת, והפעם תיקח לעצמך כל מה שתחפוץ. יוסף, לא הסכים להיכנס פעם נוספת, ואמר להם: די לי שהכעסתי את בוראי פעם אחת, אכעיסהו פעם שניה? וככל שניסו לשכנעו להיכנס שנית, לא הסכים לכך. וסופו היה, שניסרו אותו, ומת מיתה משונה, והיה צועק ווי שהכעסתי את בוראי!!! (בראשית רבה פ' סה).

רואים מכאן שוב איך אדם שגם קודם ידע שאסור לו להיכנס למקדש, מיד כששב והשיב את אותם הדברים אל ליבו, שוב לא היה מסוגל לעבור על רצון קונו למרות הייסורים הנוראים שייסרו אותו הרשעים.

זכותו של יתרו

אנחנו רואים שיתרו זכה שיש פרשה שלימה בתורה על השם שלו מה שלא זכה אפילו משה רבינו, ולא רק שיש פרשה בתורה על שמו אלא הפרשה החשובה ביותר בתורה שבה מוזכר מעמד הר סיני ועשרת הדיברות נקראת על שמו, ושואלים רבותינו ז"ל בזכות מה זכה יתרו לכך?

אלא אומר המדרש שיתרו היה הכומר הכי גדול בעולם של עבודה זרה, והיו באים אליו מכל העולם והיה מלמד אותם איך לעבוד עבודה זרה, ואחרי שעבד לכל סוגי העבודה זרה וגילה שהכל שקר וכזב ואין בו ממש, עזב את כל הגדולה ואת כל הכסף שלו והלך למדבר סיני מקום של שממה וצימאון רק כדי להתקרב לאמת.

כל הגויים שברו את פסליהם

ואומר המדרש שבאותה שעה שיתרו בא להתגייר ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלוקים, והכריז שכל העבודה זרה היא שקר וכזב, כל אומות העולם אמרו - יתרו הוא לימד אותנו לעבוד עבודה זרה ועכשיו הוא אומר הכל שקר וכזב, מיד שברו כל הפסלים ונעשה קידוש השם גדול בעולם, ויתרו גרם חיזוק באמונה גם לבני ישראל

שאמרו - ראו את יתרו שאחרי שעבד לכל סוגי העבודה זרה שבעולם מכריז ואומר שרק ה' הוא האלוקים האמתי, ומכיוון שיתרו עשה קידוש השם גדול כל כך זכה שהפרשה החשובה ביותר בתורה נקראת על שמו.

כמה גדול כח התשובה

ועוד אומר המדרש שכשבני ישראל ראו כמה עונשים יש על העבירות שבתורה פחדו פחד גדול לקבל את התורה, אבל כשראו בני ישראל שיתרו שעבד כל חייו עבודה זרה, ובכל זאת בשעה שבא ועשה תשובה והתגייר הקב"ה קירבו קירבה גדולה מאוד, בני ישראל אמרו - לא ידענו שכל כך גדול כח של התשובה, ומיד התפייסו לקבל את התורה, ולכן מי גרם להם לקבל את התורה בשמחה היה יתרו ולכן זכה שהפרשה תקרא על שמו, ולכן הסמיכה התורה את ענין יתרו שבא להתגייר לפני מעמד הר סיני.

בקדירה שבישלו בה נתבשלו

נאמר בתורה "וישמע יתרו כהן מדין חתן משה, את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו", ואומר המדרש שכוונת המילים 'את כל' היא שראה יתרו את כל הסיפור מתחילה ועד סוף, שיתרו היה מיועצי פרעה והוא שמע את העצה שתכננו פרעה ויועציו לאבד את עם ישראל במים כמו שכתוב (א, כב) "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", ועכשיו ראה יתרו שמצרים נאבדו במים כמו שנאמר "סוס ורוכבו רמה בים".

טוב אחרית דבר מראשיתו

וזו הייתה המעלה של יתרו יותר משאר כל אומות העולם, שכל האומות הסתכלו על כל דבר ודבר באותו רגע בלבד, אבל יתרו עמד והסתכל על כל מה שקרה לעם ישראל מתחילה ועד סוף וצירף את הכל ביחד, ומיד הבין שיש בורא לעולם והקב"ה הוא האלוקים האמתי וכל השאר שקר, לכן אומרת לנו התורה "וישמע יתרו את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו".

המדרש אומר משל למה הדבר דומה לצייר, שהוא לוקח כל מיני צבעים ומערבב אותם אחד בשני, והצייר

בשלח

עושה כאן פס דק ואחר כך מעביר פס בצבע אחר, ומי שעומד ליד הצייר אינו מבין כלל מה הוא עושה, אבל כשהציור מוכן אפשר להבין את כל מה שעשה הצייר, כך בכל דבר בעולם יש לו תהליך, וכשעובר הזמן ואתה מסתכל על הכל אתה מבין את הכל, וכך עשה יתרו שעקב אחרי בני ישראל כל הזמן מתחילה ועד סוף ולכן הוא בא והתגייר.

וכך אמר ה'בן איש חי' זצ"ל "וישמע יתרו" 'מה שמועה שמע ובא'? והרי כולם שמעו ולא באו? אלא, יתרו שמע; "את כל אשר עשה".. השכיל לראות את הכל יחד, את התמונה הכוללת.

תמיד דק לקדב

אומר הרב החיד"א מה מיוחד במלחמת עמלק ששמע יתרו ומיד בא להתגייר? אלא שיתרו כל הזמן רצה להתגייר אבל פחד שלא יקבלו אותו, אבל כששמע על מלחמת עמלק מיד בא להתגייר.

והקשר הוא שהגמרא במסכת סנהדרין (דף צט ע"ב) אומרת שהייתה אישה שקראו לה תמנע, והיא הייתה עשירה גדולה והייתה בת של מלכים והיא ביקשה להתגייר, ובאה לאברהם אבינו וביקשה ממנו לגייר אותה ואברהם אבינו לא קיבל אותה, אחר כך הלכה ליצחק ולא קיבל אותה הלכה ליעקב ולא קיבל אותה, עד שאמרה מוטב שאהיה שפחה לזרעו של אברהם ולא מלכה וחשובה אצל אומות העולם, הלכה לאליפז בנו של עשו וביקשה להיות השפחה שלו וקיבל אותה, והתעברה ממנו ונולד לה בן ותיקרא שמו עמלק.

וכששמע יתרו שעמלק נלחם בעם ישראל מיד בא להתגייר, כי בהתחלה חשש יתרו שלא יקבלו אותו כמו שלא קיבלו את תמנע, אבל אחרי שבא עמלק להילחם בעם ישראל אמר יתרו אחרי שעם ישראל ראו שבגלל שלא קיבלו את תמנע יצא ממנה עמלק שציער את עם ישראל, עכשיו הם בוודאי יקבלו אותי.

הגמ' במס' סוטה (דף מז ע"א) מספרת על אותו האיש (הנוצרי), שבתחילה היה תלמידו של התנא הקדוש רבי יהושע בן פרחיה, ופעם כשהיה בדרך עם רבו ועם עוד תלמידים נכנסו לאכסניה לאכול ובעלת הבית הגישה לרבי יהושע ותלמידיו אוכל ורבי יהושע

הודה לבעלת הבית, ואותו האיש אמר לרבי יהושע - רבי, ראה כמה טרוטות עיניה של בעלת הבית כלומר כמה מכוערות עיניה, אמר לו רבי יהושע - רשע שכמותך, למה אתה נותן עינייך במה שאינו שייך לך כי היא אשת איש, עמד רבי יהושע הוציא ארבע מאות שופרות ותקע בהם ונידה את תלמידו ועשה עליו חרם, למחרת בא לבקש מחילה וסליחה ורבי יהושע לא קיבל אותו וכך במשך זמן ארוך כל יום היה בא לבקש סליחה ורבי יהושע לא קיבל אותו, יום אחד אמר רבי יהושע בליבו אם יבוא היום אני אקבל אותו, ואותו האיש אמר אני אלך מחר לרבי יהושע בפעם האחרונה אם יקבל אותי מוטב ואם לא אני אלך לעבוד עבודה זרה, ובא אותו האיש והיה רבי יהושע קורא קריאת שמע וסימן לו ביד שימתין, וחשב שר' יהושע דוחה אותו והלך ועבד עבודה זרה והיה משתמש בשם השם המפורש ועושה ניסים ונפלאות, בא אליו רבי יהושע ואמר לו חזור בך, אמר לו רבי אתה לימדת אותי שכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה לכן עכשיו כבר מאוחר, וכמה דם של יהודים נישפך כמו מים במשך אלפיים שנה מכיוון שרבי יהושע דחה אותו, ולכן אמרו חז"ל לעולם תהיה שמאל דוחה וימין מקרבת.

למה הזכירה התורה שיתרו היה כהן מדין

רבי יונתן אייבשיץ שואל על הפסוק הראשון בפרשה, מפני מה התורה מזכירה ליתרו עוונות ראשונים מה שהיה כהן מדין, הרי כעת הוא רוצה לבוא ולהתגייר ולהיכנס תחת כנפי השכינה.

אלא אומר רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל על פי הגמרא שאומרת שבימי שלמה המלך לא היו מקבלים גרים, וכן בימות המשיח לא יקבלו גרים כיון שברור שהם רוצים להתגייר לטובת עצמם, כי יראו את הטוב והברכה שיהיה לעם ישראל באותו זמן, ולכאורה איך קיבלו את יתרו להתגייר הרי באותו זמן כל העולם התפעל מהנסים וכולם רצו להתגייר?

אלא הגמ' ביבמות אומרת שאף על פי שבזמן שלמה המלך לא קיבלו גרים שלמה גייר את בת פרעה והתחתן

בשלח

אתה, ולכאורה איך גייר שלמה את בת פרעה הרי באותו זמן לא היו מקבלים גרים? אלא מתרצת הגמרא כי בת פרעה לא הייתה צריכה כסף או כבוד כי היה לה הכל בשפע, ואם באה להתגייר אות הוא שהיה לה רצון אמיתי ואהבת ה'.

ולכן אף על פי שבזמן יתרו לא קיבלו גרים, יתרו שהיה כומר גדול לע"ז ועשיר גדול ולא היה חסר לו כבוד, וודאי שאם הוא בא להתגייר היה זה מתוך רצון אמיתי ולכן קיבלו אותו, ולכן התורה מדגישה על יתרו כהן מדין חותן משה כי אם לא היה כהן מדין לא היו מקבלים אותו להתגייר.

וישב משה לשפוט את העם

בהמשך הפרשה התורה מספרת שאחרי קבלת התורה, כל יהודי שהייתה לו שאלה בהלכה היה בא לשאול את משה רבינו, והיה משה רבינו יושב מהבוקר ועד הערב לשמוע את השאלות של כל יהודי ויהודי, וכשראה כך יתרו אמר למשה - אתה עושה טעות גדולה, מדוע אתה יושב לבדך? אלא תמנה דיינים תחתיך שרי אלפים שרי מאות שרי חמישים ושרי עשרות והם יעזרו לך לדון את העם.

ואומר הזוהר הקדוש שיתרו ראה שמשה רבינו עושה הכל, הוא הוריד את התורה מן השמים הוא המנהיג הוא השופט הוא המלמד תורה, א"ל יתרו - הקב"ה רוצה שתשתף עוד אנשים כי כל ישראל ערבים זה לזה.

ואומר הזוהר הקדוש שהכח של עם ישראל הוא ככלל ולא כיחיד, ובכל דבר צריך לשתף את הכלל כדי שיהיה רצוי לפני הקב"ה, כי הקב"ה רוצה קורבן ציבור ולא קורבן יחיד.

ולכן אומר רשב"י שכשיהודי עושה מצוה צריך לומר שהמצווה או הצדקה שאני נותן יהיה לזכות כל עם ישראל ואני בתוכם, ואם עושה את המצווה רק לתועלת עצמו הקב"ה זורק את המצווה ומשליכה מלפניו.

הגמרא מספרת על רבי יהודה הנשיא שביקש ברכה מרבי יהושע, א"ל - יהי רצון שתמות בחצי ימיך כדי שעוד יוכלו לעשות מצוות, כי אתה גם הנשיא גם הצדיק שבדור גם התלמיד חכם וגם העשיר, וכך יהיו עוד שותפים במצוות.

בשלח

המלאכים רצו את תורת הקבלה

הגמרא אומרת (שבת דף פח ע"ב) "בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה - רבש"ע, מה לילוד אישה בינינו? אמר להן - לקבל תורה בא, אמרו לפניו - חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? (תהילים ח, ה) 'מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו, ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ, אשר תנה הודך על השמים', אמר לו הקב"ה למשה - החזיר להן תשובה, אמר לפניו - רבש"ע, מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם, אמר לו - אחוז בכיסא כבודי וחזור להן תשובה, שנאמר (איוב כו, ט) 'מאחז פני כסא פרשז עליו עננו', ואמר ר' נחום מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו וענננו עליו, אמר לפניו - ריבונו של עולם, תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה (שמות כ, ב) 'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', אמר להן - למצרים ירדתם? לפרעה השתעבדתם? תורה למה תהא לכם?, שוב מה כתיב בה 'לא יהיה לך אלוקים אחרים', בין עמים אתם שרויין שעובדין עבודת גלולים?, שוב מה כתיב בה 'זכור את יום השבת לקדשו', כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכין שבות?, שוב מה כתיב בה 'לא תשא', משא ומתן יש ביניכם?, שוב מה כתיב בה 'כבד את אביך ואת אמך', אב ואם יש לכם?, שוב מה כתיב בה 'לא תרצח לא תנאף לא תגנוב', קנאה יש ביניכם? יצר הרע יש ביניכם?, מיד הודו לו להקב"ה שנאמר (תהילים ח, י) 'ה' אדונינו מה אדיר שמך, וגו', ואילו תנה הודך על השמים לא כתיב, מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר, שנאמר (תהילים סח, יט) 'עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם', בשכר שקראוך אדם לקחת מתנות".

ואומר הבן איש חי שלכאורה מה המלאכים חשבו בתחילה, וכי שייכות בהם המצוות?

אלא אומר הבן איש חי שבתורה יש פרד"ס אופנים, ר"ת פ'שט ר'מז ד'רש ס'וד, והמלאכים אמרו ודאי הפשט לא שייך לנו כי לא היינו במצרים ואין לנו אב ואם, אבל תורת הסוד היא כן שייכת בנו ותורת הקבלה רצו

בשלח

המלאכים שהיא תישאר בשמים, ועל תורת הקבלה התווכחו המלאכים עם משה רבנו.

אומר הבן איש חי מעשה באדם עשיר גדול מאוד שהיו לו שלושה בנים, ובסוף ימיו כשראה שהוא עומד להיפטר מן העולם הלך ומכר כל רכושו וקנה תמורתו יהלומים יקרים מאוד, והלך לחייט וביקש מהחייט לתפור לו חליפה ובתוך החליפה יהיו שני כיסים גדולים שיוכל להכניס בהם את כל היהלומים, החייט תפר את החליפה והכניס אותו עשיר את כל היהלומים בתוך החליפה והיה שומר את החליפה, אחרי שישה חודשים ראה אותו עשיר שהוא כבר חולה מאוד ולא נישאר לו עוד הרבה זמן לחיות, הלך לשופט של העיר ומסר לו את החליפה עם כל היהלומים ולקח עו"ד וא"ל להם - יש לי שלושה בנים אבל אני מצווה אתכם לתת את כל ממוני לבן אחד בלבד, שאלו אותו - לאיזה בן? א"ל - אני לא מגלה לכם, אלא כל בן יביא ראיה שלו מגיע כל הכסף ומי שיביא את הראיה הכי חזקה לו תיתנו את כל הכסף, אחרי שלשה חודשים נפטר העשיר ומיד באו בניו לשופט לקבל את הירושה מהאבא, אמר להם השופט האבא נתן את כל ממונו רק לבן אחד ואתם תביאו לי ראיה למי התכוון האבא ואז נחליט, עמד הבן הבכור ואמר - אני הבכור ולי מגיע פי שנים ודאי שאלי התכוון האבא והביא עוד ראיות ועוד ראיות, אחר כך עמד הבן השני ואמר - לי מגיע כל ממונו של האבא כי אני טיפלתי באבא במשך שנים ארוכות והאכלתי אותו בכל יום והייתי סועד אותו, אחר כך קם הבן הצעיר הבן הקטן ואמר - יש לי הרבה מה לומר והרבה ראיות שהאבא התכוון לתת לי את כל ממונו אבל יש לי רק שאלה אחת, הרי האבא היה עשיר גדול למה הוא שם את כל הכסף בתוך חליפה, היה שם את כל הכסף באיזו מזוודה או תיק למה בתוך חליפה וכי היה חסר לו כסף? אלא בוודאי האבא התכוון שמי שמתאימה לו המידה של החליפה, לו הוא נותן את הכסף בירושה, שמע השופט ומצאו חן בעיניו דברי הבן הצעיר, קרא לבן הבכור וא"ל בוא תמדוד את החליפה אבל החליפה הייתה קטנה על מידות גופו, ובא הבן השני וגם הוא החליפה לא הייתה על פי מידותיו, בא הבן הצעיר ומדד את

החליפה והנה החליפה בדיוק במידה שלו, אמר השופט - למי שמתאימה החליפה מתאים גם מה שיש בתוך החליפה, ונתן השופט את כל ממונו של האבא לבן הצעיר.

והנמשל אומר הבן איש חי שהמלאכים אמרו אנו רוצים שתורת הסוד תורת הקבלה תישאר בשמים, אמר להם משה למי שמתאימה החליפה החיצונה מתאים גם מה שבתוך החליפה, למי שמתאים הפשט של הפסוק אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, מתאים גם מה שמסתתר אחרי הפסוק על דרך הקבלה.

וכל אשר לרעך

ושואלים חז"ל מדוע התורה מאריכה מאוד בלשונה באיסור לא תחמוד, כמ"ש (כ, יד) "לא תחמוד בית רעך, לא תחמוד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחמורו, וכל אשר לרעך", הרי 'כל אשר לרעך' כולל הכל?

ועוד מה שייך לצוות איסור על דבר שהוא קשור ללב של האדם, מילא לומר לא תגנוב לא תגזול שתלוי במעשה, אבל לא תחמוד שהוא בלב איך אפשר להישמר?

אלא אמרו חז"ל, אין שלמות בעולם הזה כלל זה יש לו בנים אין לו פרנסה זה יש לו פרנסה אין לו בנים וכו', לכן אמרה תורה אם אתה חומד מה שיש לחברך אתה תקבל את כל מה שיש לו יחד עם כל הצרות שיש לו, וכשרואה כך אומר די לי ולברכתי די לי ולצרתי, ולכן התורה כוללת את כל הדברים ושורו וחמורו וכו', לומר לך כדי שלא תיכשל בלא תחמוד זכור שאתה מקבל את הכל... כולל צרותיו.

ומסופר שפעם בשעה שבאו הרבה אנשים להתברך מפי קודשו של הרב הנועם אלימלך, היו ביניהם סוחרים גדולים וכן גם כמה עניים, נכנס עני לצדיק ואמר לו - רבי, ברך אותי שתהיה לי ברכה ופרנסה כמו סוחר גדול פלוני, ענה לו הצדיק - יהודי מסתכל על יהודי אחר ורואה שיש לו דירה נאה ויש לו עסק טוב והוא מתחיל לחמוד מה שיש לשני, באה התורה ואומרת רגע אתה צודק! אתה גם רוצה פרנסה כמו השני אבל אין זה צודק שתקבל רק את הפרנסה שלו ואת הצרות שלו אין אתה רוצה לקחת, אם תירצה את מה שיש לחברך תקבל אבל בתנאי שתיקח את הכל.. גם את

בשלח

הפרנסה שלו אבל גם את הצרות שלו, מיד קם אותו עני ואמר לצדיק - די לי ולצרותי... שהכסף יישאר אצל אותו סוחר.

אם לא עכשיו אימתי?

נאמר בפרשה (יט, יז) "ויתייצבו בתחתית ההר", והגמ' במסכת שבת (דף פח ע"א) אומרת, "א"ר אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם".

שואל רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, מדוע כתוב "שם תהא קבורתכם", לכאורה היה צריך לומר "כאן" תהיה קבורתכם, שהרי עמדו מתחת להר, וכדי לקברם היה צריך רק להורידו עליהם. ותירץ ואמר, כאן מונח יסוד גדול בעבודת האדם לבוראו. דרך בני אדם לומר כשיגיעו "לשם", כשהמצב ישתפר ויסתלקו המפריעים, אז ילמדו, אז יתפללו, ה"שם" הזה הוא בבחינת "קבורתכם", כאן נעוץ כישלונו של האדם. כי היצר הרע כבר דואג שה"שם" הזה לא יבוא כל כך מהר, ולבסוף ימצא האדם את עצמו עומד ריקם ללא כלום...

וכבר פירשו הרבה מגדולי המוסר והחסידות את דברי התנא באבות (ב, ד) "אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה". "אל תאמר לכשאפנה אשנה", כאשר אזכה וראשי יהיה פנוי מכל טרדה, אזי אשב ואלמד בהתמדה, אל תאמר כך. מדוע? "שמא", אולי מה שהקב"ה מחפש ממך, הוא דווקא את ה"לא תפנה", לראות כיצד הנך עובד אותו כשליבך אינו פנוי מטרדות. זו לא חכמה לעבוד את ה' כשהכל בסדר, מדרגתו האמיתית של האדם ניכרת דווקא בהיותו טרוד, אם אז הוא מתעלם מכל המפריעים ושוקע בלימוד, אשריו ואשרי חלקו.

למה לא פתח אנוכי ה' אלוקיך אשר בראתי שמים וארץ?

רבותינו ז"ל שואלים מדוע פתח הקב"ה את עשרת הדיברות ב'אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', ולא אמר 'אשר בראתי שמים וארץ'?

ורבי בונים מפשיסחא מתרץ שאם היה כתוב 'אנוכי ה' אלוקיך אשר בראתי

בשלח

שמים וארץ', היה האדם יכול לחשוב אכן הקב"ה ברא שמים וארץ, אבל אין לו שייכות לעולם השפל אין לו שייכות אלי ואני לא יכול לגשת אליו ולדבר אתו, ולכן הקב"ה פתח ואמר אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, שביציאת מצרים ראינו שהקב"ה מנהיג ומשגיח על כל הבריאה באופן מדוקדק, ולכן בא הקב"ה במעמד הר סיני ואמר לכל יהודי ויהודי תלמד מיציאת מצרים שהקב"ה משגיח על כל הבריאה ועל כל אדם ואדם, דע לך שהקב"ה לא רק ברא את השמים ואת הארץ אלא הוא גם כן משגיח על כל הבריאה כולה ועל כל אדם ואדם באופן פרטי, ומכיוון שבורא עולם משגיח על כל אדם באופן פרטי האדם יכול לפנות אל בורא עולם בכל עת שיציל אותו מכל צרה שבאה עליו.

בשלח

רבי משה גלנטי- כא' שבט

בכ"א בשבט הוא יום ההילולה של הרב הקדוש רבי משה גלנטי זצוק"ל, שניפטר לפני שלש מאות שלושים ושתים שנים, וקבור בהר הזיתים סמוך לקבר רבי עובדיה מברטנורא.

חכם משה גלנטי התקבל כרבה של ארץ ישראל כולה, ולמעשה היה החכם הראשון שנשא בתואר 'הראשון לציון.

רבי משה גלאנטי הוא הראשון שנקרא "הראשון לציון". וכשבא לירושלים ראו בני ירושלים את חכמתו וגדולתו בתורה ורצו למנותו כרב עליהם. אך רבי משה, לא היה מוכן לקחת תפקיד שררה שיהא בחשיבותו מעל לתלמידי החכמים שבירושלים, כיוון שבענוותנותו הרגיש שווה בין שווים לחכמי ירושלים בגדלותו בתורה. ולכן, מפני סיבה זו הציעו אנשי ירושלים וחכמיה למנותו לתפקיד שייקרא "ראשון לציון". היינו שווה בין שווים. כיוון שתואר "רב" הוא מלשון "ריבוי" היינו מעל לאחרים. אבל התואר "ראשון" מסמל את זה שהוא שווה בין שווים בגדלותו בתורה, אלא שהוא, מתוך תלמידי החכמים של ירושלים נבחר להיות "הראשון", ובעקבות כך הסכים רבי משה להתמנות לרבה של ירושלים. ומסיבה זו עד היום הרב הראשי הספרדי של ארץ ישראל נקרא "הראשון לציון".

בזמן כהונתו של רבי משה, הממלכה העות'מנית הייתה השולטת בארץ, מעשה שהיה ובשנה אחת שהייתה שנת בצורת, וכמעט עבר כל החורף ולא ירד גשם, לא רק לצורך היבול אלא גם לצורך שתיה מן הבורות בירושלים שהתרוקנו לגמרי, והפחה שהיה איש רשע צורר היהודים שלח מכתב התראה לראש הרבנים בירושלים, הוא הגאון רבי משה גלאנטי, שאם לא יתפללו היהודים על הגשם, ויביאו גשמי רצון ברכה ונדבה תוך שלשה ימים מהיום, יגרש את כל היהודים מירושלים, וסיים, הנה אתם היהודים מתפארים להיות עם בחיר ה' בקוראכם אותו אבינו אתה, הנה כעת שאנו בצרה ומצוקה, הראו לנו את כח תפלתכם, ואם לא, חי הנביא כי כאשר דברתי כן אעשה, לגרש אתכם מהסתפח בנחלת ה' עיר הקודש ירושלים.

וראש הרבנים הכריז צום ועצרה, וכל היהודים נאספו בבית הכנסת המרכזי,

בשלח

ובכו והתחננו לצור ישראל, שישמע לקול תחנתם, ויוריד להם מטרות עוז. ויהי ביום השלישי בנטות השמש לערוב, ציווה הראשון לציון אל כל הקהל ללכת עמו אל קברו של שמעון הצדיק להתפלל שם בעד הגשם, ושכולם ילבשו מעילי חורף ומגפים גבוהים, וייקחו בידם מטריות, מפני שכאשר יחזרו מן הקבר יהיה גשם שוטף ורוח זלעפות. וכולם שמעו לקולו, אף על פי שבסתר לבבם, המה ראו כן תמהו, שהרי השמש זורחת בכל עוזה ותוקפה, ואין עב ברקיע אפילו כפיסת יד, וכעצם השמים לטוהר, אך האמינו בדברי הרב ויעשו כן.

ויהי בצאתם משער העיר הנקרא "שער שכם", ראה אותם קצין המשטרה אשר בנקודת תחנת המשטרה שם, שכולם הולכים עם מעילי חורף ומטריות בידם, לא היה יכול להתאפק מלשחוק, וייחר אפו על הרב שהלך בראש התהלוכה, ויכה את הרב על הלחי, והרב לא שת לבו גם לזאת, וילך הלאה ופניו מועדות אל קבר שמעון הצדיק, ובהגיעו לשם, כרע הרב על ברכיו, ואמר סליחות בדמעות שליש, וכל המקהלה אשר מסביב לראש הרבנים, נשאו קולם ויבכו על יד המצבה של הצדיק, וכשגמרו את צקון לחשם, והתחילו לחזור הביתה, פתאום התנשא רוח גדול וחזק מאד, ותכלת הרקיע התכסתה בעבים, ואגלי מטר כבדים התחילו לרדת ממרומים, וכל הקהל פתחו לראשם את מטריית הגשם להגן עליהם מזרם וממטר.

וכאשר הגיעו לתחנת המשטרה הסמוכה לשער שכם, יצא הקצין לקראתם, ויאמר, עתה ידעתי כי יש אלהים בישראל, ובזכותכם באו הגשמים לרוות פני תבל, ויתנפל לפני רגלי הרב ויחל את פניו לסלוח לו, על שהכלימו והרים ידו עליו, והרב נענה לו ויאמר סלחתי כדבריך, ואז לקחו הקצין על זרועותיו, ויישאהו בכל הדרך עד שהגיע אל משכנו, והמטר לא חדל במשך שלשה ימים רצופים. וכל הישמעאלים והנוצרים הודו בפה מלא כי בזכות היהודים ורבותיהם באו מטרות העוז האלה, וכי תפלת היהודים ותחנוניהם, רצויה בפני השם יתברך, ואת שוועתם שמע ויושיעם, והכל פצחו פיהם בשירה וזמרה לקול כנורות ותופים, וביום הרביעי בא קצין המשטרה אל הרב ויבקשהו לגיירו,

בשלח

ונשאר לשרתו כעבד כל הימים. (עוד יוסף חי סוף פרשת בשלח בשם ספר "מסע ירושלימה" ובסגנון מרן הגר"ע יוסף שליט"א בספר "ענף עץ אבות" פ"ב מי"ג).

הילולת אשר בן יעקב אבינו

כתב בילקוט שמעוני (שמות קסב) שבכ' בשבט הוא יום ההילולה של אשר בנו של יעקב אבינו, ונפטר בן קכ"ג שנים.

ורבינו הקדוש החפץ חיים כותב, וראיתי בספרים הקדושים שהפליגו מאוד בלימוד המשניות שהם יסוד התורה שבעל פה, וכתבו שאשר בן יעקב אבינו ממונה בשמים על לימוד המשניות וכל מי שלומד משניות אינו מניחו לראות פני הגיהינום.

במדרש תלפיות (עמוד מא) כותב איתא בספר מזבח יעקב דף י"ח ע"ש: "משם האר"י הקדוש ז"ל שאשר (בן יעקב) היה עוסק בתורה ובמשנה יותר מהחייב. ולאחר פטירתו של אדם כשדנין אותו בגיהינום קורא לכל שבט ושבט שיצילהו משם ואין קול ואין עונה. משקורא לאשר משיב לו אשר קראת מימיך משנה? אם אומר לו הן. מיד מוציא אותו מגיהינום בזכות המשנה, וזהו שאמר הכתוב "מאשר שמנה" ר"ל "שמנה" אותיות "משנה" בשביל שקרא המשנה הוא ייתן מעדני מלך ר"ל עדן של מעלה".

יהי רצון שבזכות שנתחזק באמונה בבורא עולם ונזכה להחדיר את האמונה לתוך הלב פנימה נזכה בעז"ה לגאולה שלימה בקרוב. אמן.



מוסדות התורה והחסד **בית מאיר**

השיעור השבועי

מפי מורנו ורבנו האדמו"ר

הרב

שמואל שמעון טולידאנו

שליט"א

שיתקיים בעזרת ה' יתברך
במוסדות התורה והחסד בית מאיר
רחוב העצמאות 39 רובע סיטי אשדוד

ביום שלישי כ"ז שבט 9.2.21

בשעה 20:45 בדיוק

לקבלת שיעורי הרב: 058-4150707